

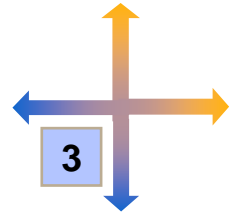
A large, striped hot air balloon is shown from a low angle, looking up at its basket and ropes against a clear sky. The balloon's envelope is white with dark horizontal stripes.

OSA 4

Skenaario 3

Skenaario 3 | Tiivistys: Suuri lama

- Globaalit ja toistuvat rahoitusmarkkinakriisit sekä kohoavat kaupanesteet ajavat maailmantaloutta ongelmiin. Suomen BKT laskee keskimäärin -0,5 % vuodessa ja Keski-Suomessa ollaan vielä enemmän miinuksella. Kasvuun perustuvat talousteoriat ovat osoittautuneet toimimattomiksi ja uudet väestön hyvinvointiin perustuvat teoriat valtaavat alaa.
- Valtiot yrittävät saada tilannetta otteeseensa, mutta niiden sääntelypyrkimykset eivät pure. Kansainvälinen talousyhteistyö WTO:n ja IMF:n piirissä on ristiriitojen kourissa. Euroyhteistyö on purkautunut ja EU-yhteistyön suunta on hukassa.
- Venäjän talous on heikentynyt ja maa on käymistilassa. Myös Kiina on vaikeuksissa ja keskittynyt sisäisiin ongelmiinsa. Silti sillä on suurta kansainvälistä vaikutusvaltaa ja pääomia asemansa tueksi. Nousevat maat, joiden lähtötilanne on ollut heikoin, pärjäävät suhteessa parhaiten, joten yhteyden esim. Afrikkaan ja Kaakkois-Aasiaan ovat globaalisti tavoiteltuja.
- Nekin yritykset, joilla olisi tilauksia, eivät saa rahoitusta. Pankkijärjestelmät ovat liian suuria valtioiden pelastettavaksi. Isojen pankkien rinnalle syntyy pieniä uusia alueellisia rahoituslaitoksia myös Keski-Suomeen.
- Käytössä on jälleen markka. Suomen joukkovelkakirjat on luokiteltu roskalainaluokkaan ja IMF-ohjaa taloutta. Korkeat korot, inflaatio ja devalvaatiot ovat arkea.
- Keski-Suomessa on 3-5 kuntaa, jotka toimivat palveluiden tilaajina. Yhteisöllisyys palveluiden tuotannossa ja asioiden hoitamisessa lisääntyy pakon sanelemana. Julkiset palvelut ovat minimissä myös Keski-Suomessa. Palveluita tarjotaan ammatinharjoittamisen kautta sekä myös vaihtokaupalla. Suomi pelastaa talouttaan budjettikurilla ja kovalla verotuksella pakottaen julkisen sektorin ja kuluttajat ankariin säästötoimiin. Houkutukset veronkiertoon ja korruptioon sekä harmaaseen ja vaihdantatalouteen kasvavat.
- Keski-Suomen vienti on romahtanut. Yrity maailma on monopolisoitunut, jäljellä vain yksi suuri metsäjätti ja pari suurempaa metallialan yritystä. PK-yritykset ovat kaatuneet ja yksinyrittäjyys/ammatinharjoittaminen lisääntyy merkittävästi. Kaikki toimivat enemmän tai vähemmän pakkoyrittäjinä.
- Metsien käyttöön liittyy kasvavia omavaraistalouden piirteitä. Metsästä tuotetaan myös matalan jalostusasteen tuotantoa kv-markkinoille. Myös puutalojen rakentaminen yleistyy kustanussyistä.
- Työttömyyttä yritetään lieventää jakamalla työtä uudelleen ja tekemällä neljäpäiväistä työviikkoa. Eläkkeiden määrää on jouduttu laskemaan, mikä osaltaan vähentää kulutusta.

Yritys ja erehdys

2012 – 2015

Globaali kehitys

- Eurokriisissä siirrytään yhteiseen talletus- ja velkatalouksjärjestelmään.
- Euromaat eivät onnistu uudistamaan talousrakenteitaan.
- Saksalaisten kansalaismielipide kääntyy eurovastaiseksi.
- Rikkidirektiivi, euromaiden lainatakuut ja eläkejärjestelmien haasteet lisäävät kitkaa EU-maiden välillä.
- BRIC-maiden kasvu jatkuu melko vahvana.

Suomen kehitys

- Suomen talouden edellytykset heikkenevät samalla kun EU:n kysyntä ei vedä.
- Kansalaismielipide kääntyy voimakkaammin eurovastaiseksi.
- Suomalaisten kansallismielisyys ja muukalaisvastaisuus nousevat.
- Työmarkkinatilanne tulehtuu.

Romahdus

2016 – 2020

Globaali kehitys

- Finanssimarkkinat haastavat EU:n toimet ja euron jäsenmaat, rahoituksen hinta ei laske.
- Jäsenmaiden kärsivällisyys loppuu ja järjestelyiden uskottavuus menee.
- Euromaiden taloudet kaatuvat yksi toisen jälkeen. Pankkien konkurssseja ja roskapankkeja.
- Omaisuuden uusjako, vakuusarvojen romahdus.
- Kiinan ja USA:n kasvu kärsii vahvasti.
- Kansallismielisyys vahvistuu
- Silti suurvalloilla on pääomia, joilla ne pystyvät tekemään strategisia sijoituksia toisiin maihin.

Suomen kehitys

- Euron purkautuminen johtaa kymmenien miljardien eurojen luottotappioihin. Investoinnit lamaantuvat. Korkotaso nousee selvästi. EU-tukitaso romahtaa.
- Suomi kelluttaa markan ja hakeutuu IMF:n lainaohjelmaan. Tehdään juustohöyläleikkauksia.
- Suomen työttömyys lisääntyy voimakkaasti yli 20 prosenttiin. Yleinen palkkataso putoaa 30-40 %.
- Ostovoima heikkenee.
- Asuntojen hintakupla puhkeaa PK-seudulla.
- Soster- ja eläkemaksut arvioidaan uudelleen .
- Ydinvoimaloiden elinkaarta jatketaan.
- Lakot/mielenosoitukset/kansalaistottelemattomuus ovat arkea.

Käpertyminen

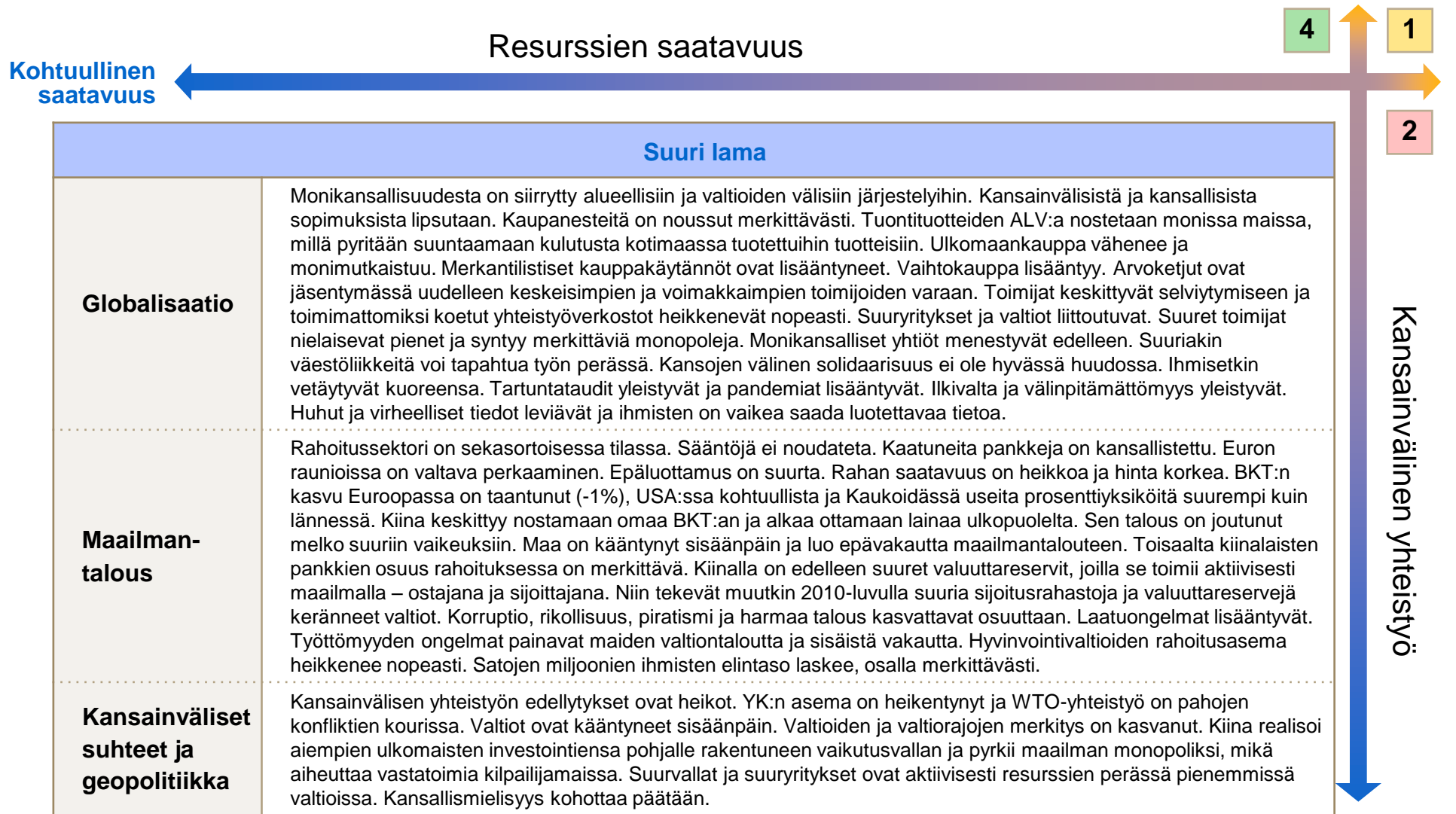
2021 – 2025

Globaali kehitys

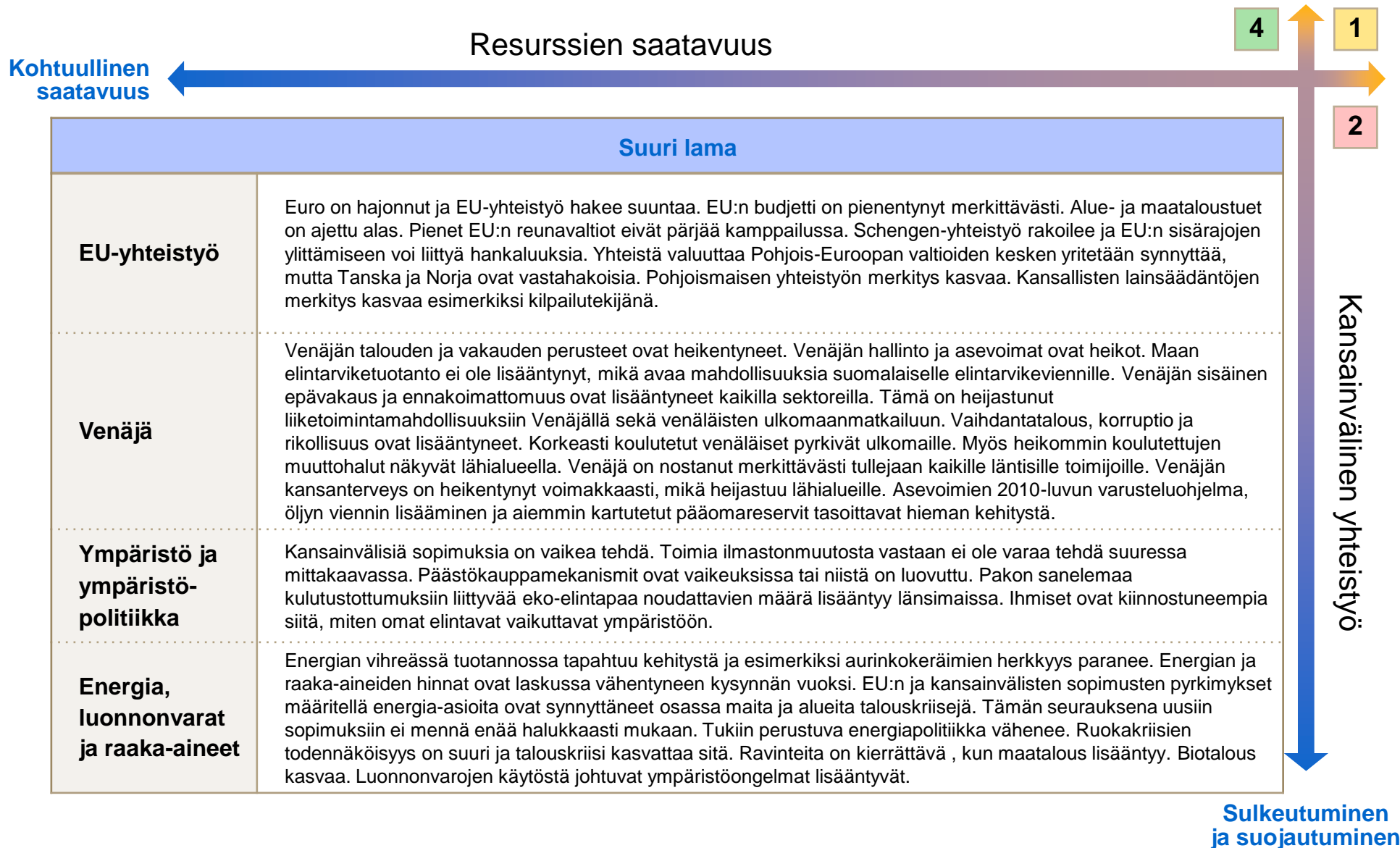
- Euroopan kriisin jälkeen haetaan uusia suuntia.
- Kansallisten etujen painotus voimakasta.
- Kiina ja USA kääntyvät sisäänpäin.
- WTO:n merkitys on heikentynyt vahvasti ja kaupan esteitä nousee eri puolilla. Käydään kauppasotia. Talous blokkiutuu ja alueellistuu.
- Rahoitusjärjestelmien uudistamisen kehitys ei etene.
- Venäjä-Saksa -yhteistyö vahvistuu.

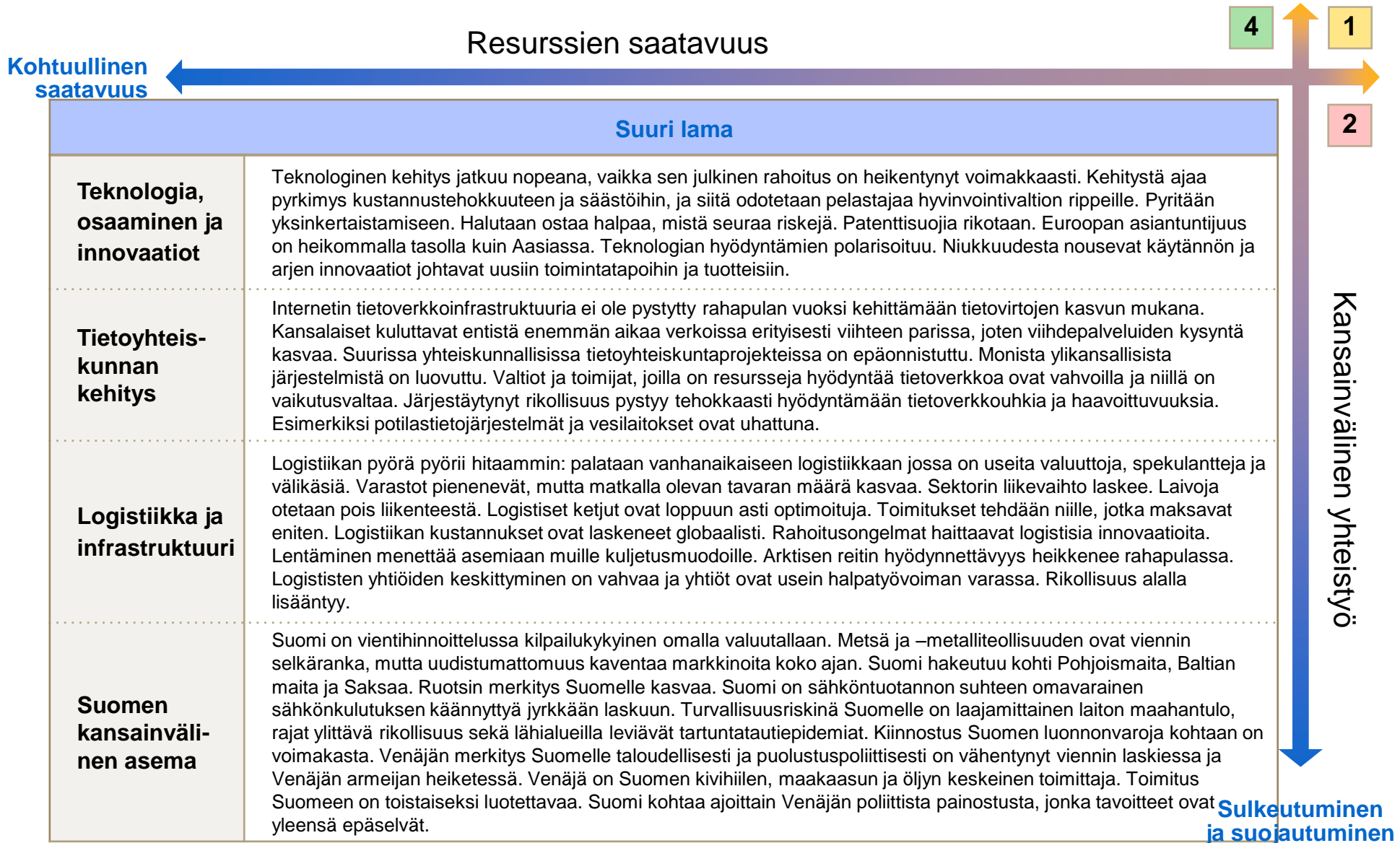
Suomen kehitys

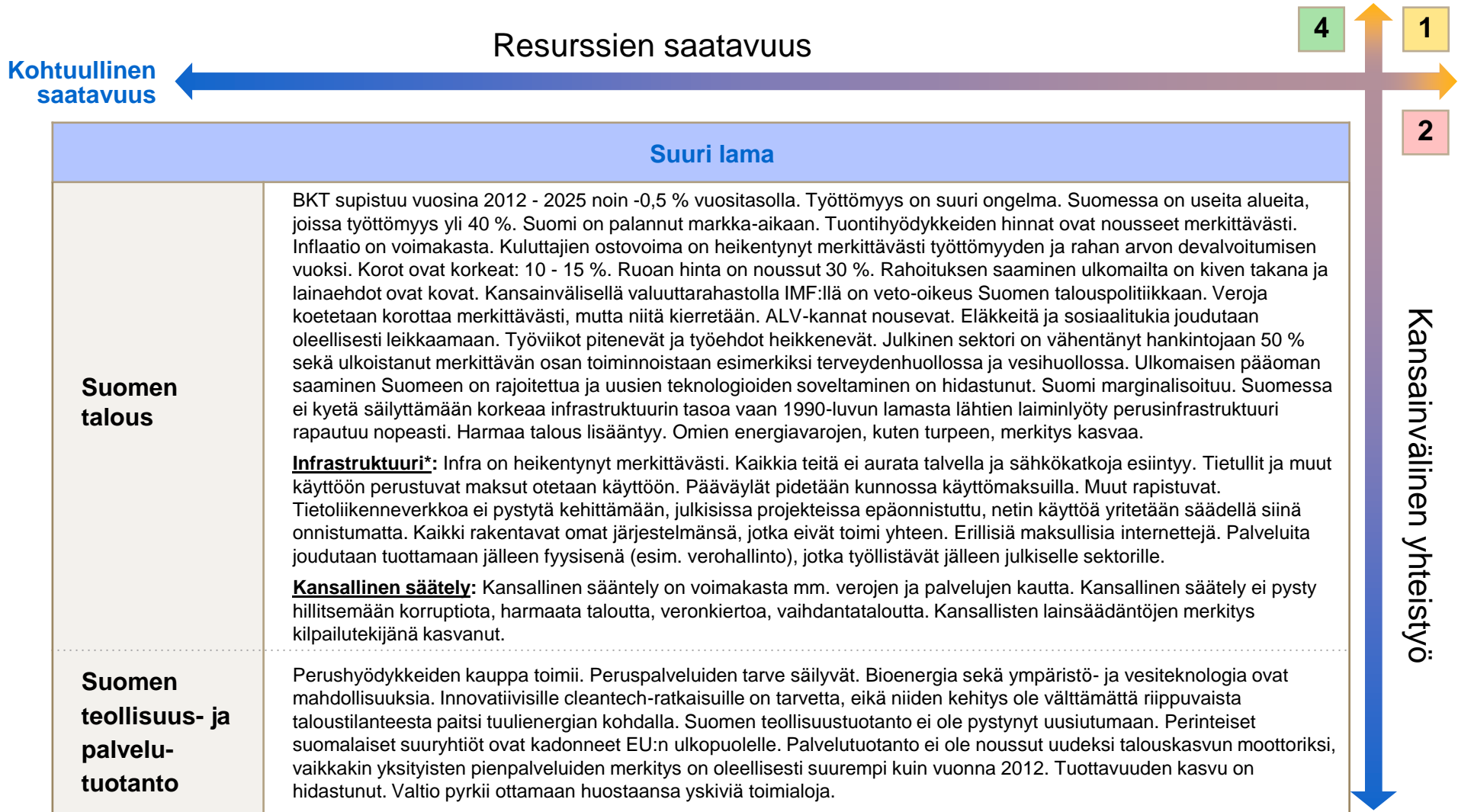
- Markka sidottu D-markka – S-kruunukoriin, mikä ei kuitenkaan lisää Suomen talouspoliittista vakautta.
- Suomen rahoituksella kovia poliittisia ehtoja.
- Keskimääräinen korkotaso 10-15 %.
- Voimakas inflaatio.
- ALV-kannat nousevat.
- Tuulisilla työmarkkinoilla sopiminen tapahtuu paikallisesti. Käytössä on nelipäiväinen työviikko ja heikommat työehdot.
- Kansalliset suuryhtiöt ovat lähteneet Suomesta.
- Kotimaisen raaka-ainetuotannon romahdus ja halpatuonti ulkomailta korvaa. Ruoan hintataso nousee 30 %.

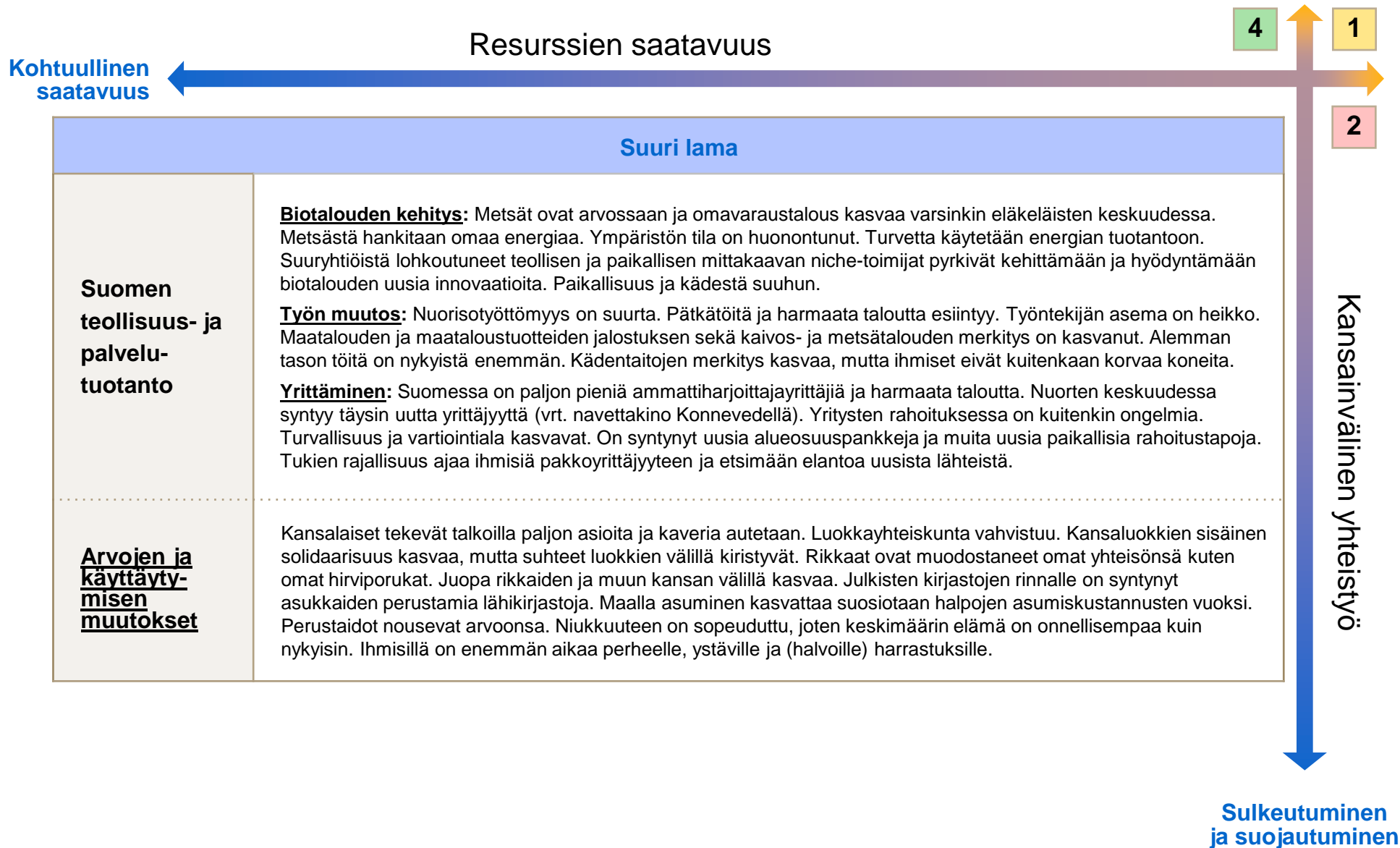
Sulkeutuminen ja suojaus

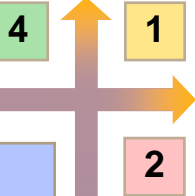

Sulkeutuminen ja suojauminen
*Alleviivatut Keski-Suomen lisäksi

Resurssien saatavuus

Kohtuullinen saatavuus ←

Suuri lama

Suomen yhteiskunnallinen kehitys

Lapsilisiä ja muita etuuksia leikataan hyvätuloisilta pois. Yhteiskunnan tuki yrityksille on vähentynyt merkittävästi. Perustuslaki on uudistettu: omaisuuden suojaa on heikennetty ja eläke-etuuksia on leikattu. Ihmisten tarvitsemia palveluita ei saa enää haja-asutusalueille. Ne, joilla on varaa, hankkivat sairausvakuutukset. Varallisuus on jakautunut epätasaisesti. Huippuosaajista on kroonista pulaa, kun osaavat ihmiset muuttavat kasvaville markkinoille Aasiaan ja Afrikkaan. Rikollisuus lisääntyy ja rikollisjärjestöjen tehokkuus kasvaa. Järjestäytyneen demokraattisen yhteiskunnan merkitys vähenee. Ihmiset ovat teknologian vuoksi entistä avoimemmassa yhteiskunnassa. Hätäapu- tai velvoitetyötä tehdään kuntien ja valtion johdolla. Hallitukset ovat lyhytikäisiä. Työmarkkinoilla lakkoillaan, turvattuus lisääntyy ja kansalaistottelemattomuus lisääntyvät.

Hyvinvointiyhteiskunnan kehitys: Palvelut ja julkinen sektori rappeutuvat. Massatyöttömyys kasvaa. Pidetään huolta toisista mutta polarisoituminen on vahvistunut. Rahalla vaihdannan välineenä on aikaisempaa vähemmän merkitystä.

Kansainvälinen liikkuvuus: Kansainvälinen yhteistyö vähenee ja myös liikkuvuus rajoittuu entistä enemmän maan rajojen sisälle. Kuitenkin sekä vähemmän koulutetut että korkean tason osaajat liikkuvat maasta toiseen - ensimmäiset pakosta, toiset parempien uranäkymien perässä. Aivovuoto Suomesta ulkomaille on merkittävää.

Tiedon tuottaminen ja jakaminen: Julkista tietoa kyseenalaistetaan ja uusia tiedontuottamistapoja syntyy. Suomessa ei luoteta edes STT:n uutisiin. Mainosrahoitteiset kanavat ja kansalaisjournalismi ovat voimissaan. Uusia valtiosta riippumattomia kanavia nousee. Humppaa ja hömppää tulee kaikista kanavista.

Koulutusjärjestelmien muutoskyky: Pisan tulokset ovat romuttuneet. Rahalla saa koulutusta ulkomailta. Koulut ja luokkakoot ovat suuria. Koulutustaso laskee ja koulutus polarisoituu eliittikouluihin ja kansankouluihin. Korkeakoulutuksen arvostus vähenee. Ammatillinen koulutus on muotia ja se tapahtuu työssä oppimisen kautta. Koulutuksen merkitys sosiaalisessa kohoamisessa vähenee. Keski-Suomessa koulutetaan yrittäjyyteen, luonnonvara-alalle, perusteellisuuuteen, humanistiselle alalle sekä sosiaalialalle.

Julkisen sektorin kehitys

Julkinen talous on supistunut ja julkisesti hoidetaan vain ihan pakolliset toimet eli perus sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelut. Tasa-arvoisesta politiikasta on luovuttu. Vain kaikista heikommassa asemassa olevia autetaan. Verojärjestelmä muuttuu siten, että käytössä on vain yksi tulovero eli valtion vero, josta jaetaan rahat palvelujen tuottajille. Palvelujen tuottajina usean kunnan yhteenliittymät. Kunnassa vain hallitus ja kunnanjohtaja, jotka huolehtivat kaavoituksesta ja paikallisinfrastrasta. Rahat tulevat tähän kiinteistöverosta. Paikallishallinto on muuttunut palveluiden tuottajasta palveluiden tilaajaksi. Uusia kapean aatteen populistisia puolueita on syntynyt, joiden suosio nousee ja laskee nopeasti. Valtion omistamien yhtiöiden paluu. Osaamisen "karkaaminen" muualle on merkittävää.

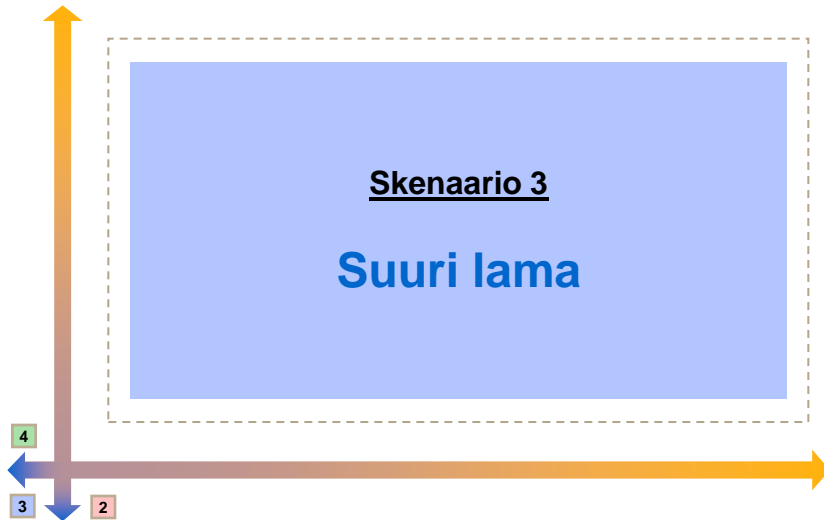
Maakuntakeskusten rooli ja vetovoima

Kaikilla menee yhtä heikosti, maakuntakeskuksilla ei vetovoimaa. Maakuntia on 5-7 (suuralueet). Maakuntakeskuksissa on julkisia palveluita ja koulutusta tarjolla.

Kansainvälinen yhteistyö

Sulkeutuminen ja suojautuminen

Skenaarioiden vaikutukset maakuntaan

1	MAHDOLLISUUDET
	<ul style="list-style-type: none"> Paikallinen tuotanto omista raaka-aineista: energia, ruoka, metsä, puurakentaminen Uusi ja aktiivinen pienyrittäjyys Tuotantoketjut lyhenevät Kansalaisyhteiskunnan nousu Elintarvikkeiden turvallisuus paranee Yhteisvastuun lisääntyminen Uusien talousteorioiden kautta löytyy uusi taloudellinen tasapaino

2	RISKIT
	<ul style="list-style-type: none"> Maakunnan jakautuminen Yhteiskuntarauha on vaarassa rikkoutua Kehittämiseen ei ole varaa, joten uudistuminen hidastuu Kehittäminen tapahtuu omalla rahalla Suuri syrjäytymisvaara Omaisuuksien uusjako Talousrikollisuus Korruptio lisääntyy, koska virkamiehet haluavat lisää palkkaa Elintarvikkeiden halpattuonti ja siihen liittyvä laatu Suurten työntekijäjoukkojen pakkoyrittäjyys Osaajapako Infran nopea heikkeneminen PK-yritysten kato ja elinkeinoelämän monopolisoituminen

3	STRATEGISET VAIHTOEHDOT
	<ul style="list-style-type: none"> Paikallisuuden kehittäminen, mahdollisuuksia paikallisyhteisöille Vaihdantapalveluiden kehittäminen esim. Työaikapankkien kautta Tukea pienyrittäjyyteen ja ammatinharjoittamiseen esim. pienlainoilla Hankintaosaamisen ja valvonnan vahvistaminen Tuki ja tukipalvelut paikallisille mikro- ja PK-yrityksille Pyritään varmistamaan ainakin maakunnan pääkeskusten korkeatasoinen logistinen ja tietoliikenne infra sekä paikallistalouden harjoittamiseen vaadittava infra Kotimaisten hankintojen suosiminen sosiaalisilla kriteereillä

Vaikutukset Keski-Suomeen ja toimenpiteet (1/2)

Skenaario 3: Suuri lama	Elinkeinot ja työ sekä osaaminen	Maakunnan vetovoimaisuus yrityksille ja ihmisille (ympäristö, palvelut, kuntarakenne)
<p>Vaikutukset</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Suurteollisuuden merkitys vähenee ○ Paperinvalmistus loppuu ○ Uudenlaisia ammatinharjoittajia tarvitaan ○ Monialaisen ammatillisen koulutuksen merkitys kasvaa, yrittäjyyttä tarvitaan kaikilla koulutusasteilla ○ Elintarviketuotannon merkitys kasvaa ○ Pyrkimys omavaraiseen energiatalouteen kasvaa ○ Vientiteollisuus on romahtanut ○ Puun merkitys rakentamisessa kasvaa ○ Kaivosteollisuuden mahdollisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ei tule uusia isoja globaaleja yrityksiä ○ Perustuu paikalliseen yrittäjyyteen ja oma-aloitteisuuteen ○ Muuttoliike vähenee (pl. osaajat) ○ Ihmiset asuvat siellä missä on hyvä ja halpa asua ○ Ympäristöresursseista on tullut merkittävä toimeentulolähde → jalostetumpia tuotteita ja palveluita ○ Turvattomuuden lisääntyminen ○ Kuntarakenne muuttuu ○ Keski-Suomen väkimäärä vähenee luonnollisen poistuman kautta, nuoret käyvät vain opiskelemassa

<p>Toimenpiteet</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kehitetään moniammatillista koulutusta ○ Kohdennetaan koulutusta vahvemmin maakunnan elinkeinoelämän ennakoitujen tarpeiden mukaan ○ Fokusoidaan huippukoulutusta ja -tutkimusta ○ Kannustetaan ammatinharjoittajayrittäjyyteen, tuodaan mahdollisuudet esiin jo perusasteen koulussa ○ Kehitetään palveluissa tiimiyrittäjyyttä (mm. lääkäri ja siivous) ○ Löydetään yrittäjyysmahdollisuuksia ihmisten perustarpeista, erityisesti kotipalveluita kehitetään ○ Tuetaan osuuskuntien syntymistä mm. ICT-alalle 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kansalaisyhteiskunnan ja yhteisvastuun kehittäminen ○ Peruspalvelut kuntoon, muiden palveluiden karsinta ○ Paikallisen identiteetin vahvistaminen ○ Tehdään eikä vain suunnitella, siedetään epävarmuutta ja epäonnistumisia ○ Verotulojen kerääjä järjestää palvelut ○ Mallia Etelä-Pohjanmaan yritteliäisyydestä ○ Pienyrittäjien palveluiden ylläpitäminen ○ Panostukset yleisen turvallisuuden ja yritysrahoituksen ylläpitoon ○ Elinympäristön ylläpito ja hoito velvoitetöinä ○ Nuorien suosiminen päätöksissä
----------------------------	---	---

Vaikutukset Keski-Suomeen ja toimenpiteet (2/2)

Skenaario 3: Suuri lama	Perusrakenne – infrastruktuuri (energia, liikenneinfrastruktuuri, saavutettavuus)	Tulevaisuuden ennakoiminen ja johtaminen (arvojen-, väestön-, aluerakenteen- ja hyvinvoinnin kehitys sekä johtamistarpeet)
<p>Vaikutukset</p>	<ul style="list-style-type: none"> ⊙ Ei ole rahaa kehittää infraa, tieverkko rapautuu ⊙ Hoidetaan vain erittäin tärkeät kohteet ⊙ Julkinen liikenne takkuu ja vain kannattavat reitit ajetaan ⊙ Saavutettavuus heikkenee, vaikka toisaalta on aikaa matkustaa ⊙ Kaupunkien ilme muuttuu, koska hoitamattomia rakennuksia nousee katukuvaan ⊙ Lentomatkustus on loppunut ⊙ Ihmiset hoitavat omia pihojaan enemmän, velvoitetoina myös julkisia ympäristöjä huolletaan ⊙ Yksityisautoilun suosio on vähentynyt 	<ul style="list-style-type: none"> ⊙ Ennakoinnin tarve kasvaa, jotta kriisit voitaisiin välttää ⊙ Vaarana on, että syntyy syrjäytyneiden omia asuinalueita ⊙ Kansainvälisten trendien seuranta unohtuu ⊙ Kunnallishallinnon päätöksentekokyky romahtaa
<p>Toimenpiteet</p>	<ul style="list-style-type: none"> ⊙ Energiaomavaraisuuden kehittäminen ⊙ Energiansäästöinnovaatioiden kehittäminen ⊙ Kimppakyytien kehittäminen korvaamaan poistuvaa julkista liikennettä ⊙ Teiden kunnostuksen priorisointi tärkeimpiin ja vilkkaimpiin kohteisiin ⊙ Omatoimisuutta infran hoitoon ⊙ Panostus junaliikenteeseen ⊙ Alueellista taloutta tukevan infrastruktuurin ylläpito ja kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> ⊙ Tunnistetaan riskit mm. väestön keskittymisestä tulojaon mukaan ⊙ Kansainvälisten trendien vahvempi seuranta ja toiminta niiden mukaan ⊙ Ennakoivan rakennemuutoksen kehittäminen ⊙ Yhteisen johtajuuden ja yhteisen tahtotilan muodostumisen merkitykset korostuvat ⊙ Kokonaisuuksien hahmottaminen julkisen sektorin kehittämiseen ja toimintojen optimointiin ⊙ Kuntiin ”virkamies” hallitukset saneeraamaan ⊙ Asuinalueiden segregaaation estäminen rakentamisratkaisuilla